

Examining the Knowledge Map of Global Studies in the Field of "Receiving Feedback and Corrective Measures in Strategic Management" During the Years 2010-2021

Ali Farrahi¹, Ali Erfanifar^{2*}

1. Professor, Department of Management, Faculty of Economics and Management, Imam Hossein Comprehensive University, Tehran, Iran

2. Ph.D. of Strategic Management, National Defense and Strategic Research University and Research Institute, Tehran, Iran

(Received: August 22, 2023; Accepted: September 16, 2023)

Abstract

The present study was conducted with the aim of examining the scientific structure and knowledge map of studies conducted in the world in the field of receiving feedback and corrective measures in strategic management during the years 2010 to 2021. This research is of the scientometric type, which was carried out by bibliometric method, and the sample was equal to the statistical population and included all the scientific productions of researchers in the world regarding feedback and corrective action in the field of management and business between the years 2010 and 2021, which was indexed in the Scopus citation database. The validity of the measurement tool has been confirmed by the expert team and its reliability is based on the standard VOS viewer tool. The results of the research showed that the most published documents regarding feedback and corrective action in the field of management and business are articles (65.5 percent) and conference papers (26.3 percent) and the least published documents are notes (0.1 percent). The retrieved scientific products were published in 147 sources. America ranks first with 343 articles, followed by China, India, and England with 301, 107, and 105 documents respectively, and the number of documents published for Iran was 15. The most keywords were: feedback, controllers, quality control, control feedback, decision making, budget control, process control, sustainable development and simulators. It can be said that developed countries have the largest number of knowledge productions in the field of feedback and corrective measures in the field of management and business. The results of this study outline the future scientific activities of managers and stakeholders regarding strategic management and corrective measures.

Keywords: Corrective action, Feedback, Knowledge map, Scientometrics, Strategic management.

---

* Corresponding Author, Email: Armangeraci2@gmail.com

بررسی نقشه دانشی مطالعات جهانی در زمینه «دریافت بازخورد و اقدامات اصلاحی در مدیریت راهبردی» طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱

علی فرهی^۱، علی عرفانی‌فر^{۲*}

۱. استاد، گروه مدیریت، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

۲. دکتری مدیریت راهبردی، دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۳۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۵)

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی ساختار علمی و نقشه دانشی مطالعات انجام گرفته در دنیا در زمینه دریافت بازخورد و اقدامات اصلاحی در مدیریت راهبردی در طی سال‌های ۲۰۱۰ الی ۲۰۲۱ انجام گرفت. این پژوهش از نوع علم‌سنجی بوده که به روش کتاب‌سنجی انجام شد و نمونه برابر با جامعه آماری و شامل کلیه تولیدات علمی پژوهشگران جهان در خصوص بازخورد و اقدام اصلاحی در حوزه مدیریت و کسب و کار بین سال‌های ۲۰۱۰ الی ۲۰۲۱ بود که در پایگاه استنادی اسکوپس نمایه شده‌اند. روایی ابزار سنجش توسط تیم خبرگی تأیید شده و پایایی آن متکی بر ابزار استاندارد VOS viewer است. نتایج پژوهش نشان داد بیشترین مستندات منتشر شده در خصوص بازخورد و اقدام اصلاحی در حوزه مدیریت و کسب و کار از نوع مقاله (۶۵/۵ درصد) و مقالات کنفرانس (۲۶/۳ درصد) و کمترین مستندات نشر یافته از نوع یادداشت (۰/۱ درصد) بود. تولیدات علمی بازتابی شده در ۱۴۷ منبع منتشر شده بودند. آمریکا با ۳۴۳ مقاله در رتبه اول و سپس، چین، هند و انگلیس به ترتیب، با ۳۰۱، ۱۰۷ و ۱۰۵ مستند در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند و تعداد مستندات منتشر شده برای ایران برابر با ۱۵ عدد بود. بیشترین واژه‌های کلیدی نیز عبارت بودند از: بازخورد، کنترل‌گرها، کنترل کیفیت، بازخورد کنترلی، تصمیم‌گیری، کنترل بودجه، کنترل فرایند، توسعه پایدار و شبیه‌سازها. می‌توان گفت کشورهای توسعه‌یافته بیشترین تعداد تولیدات دانش را در زمینه بازخورد و اقدامات اصلاحی در حوزه مدیریت و کسب و کار دارند. نتایج این مطالعه مسیر فعالیت‌های علمی آینده مدیران و ذینفعان را در خصوص مدیریت راهبردی و اقدامات اصلاحی ترسیم می‌کند.

واژگان کلیدی: اقدام اصلاحی، بازخورد، علم‌سنجی، مدیریت راهبردی، نقشه دانشی.

مقدمه

تلاطم محیطی و پیوستگی تغییرات طی سال‌های اخیر، سازمان‌ها را ملزم به واکنش‌های متعدد و سریع کرده است. مدیران و سرپرستان، بمنظور حفظ و ارتقای سازمان خویش، رقابت و ادامه حیات باید پیوسته تغییرات محیطی را مد نظر داشته باشند و خود را با آن تطبیق دهند (مطهری و همکاران، ۱۳۹۹). در اواخر قرن بیستم، مدیریت راهبردی جایگاه خاصی میان مدیران و سازمان‌ها یافت، تا جایی که بسیاری از صاحب‌نظران، مدیریت راهبردی را شرط موفقیت کسب و کارها برشمردند. به دنبال اهمیت مدیریت راهبردی، کنترل راهبردی نیز به جایگاه ویژه‌ای دست یافت. همین موضوع موجب شد کتاب‌ها و مقالات متعددی با موضوع مدیریت راهبردی و کنترل راهبردی نگارش شود و در دسترس پژوهشگران و مدیران قرار گیرد (خانی علی‌احمدی و همکاران، ۱۳۹۹).

با گذر زمان پس از تدوین و اجرای راهبردها، عوامل داخلی و خارجی سازمان‌ها تغییر می‌کنند و این عامل باعث منسوخ شدن تمامی راهبردها، حتی راهبردهایی که به بهترین شکل ممکن تدوین و اجرا شده اند می‌شود. در همین راستا، مدیران باید به‌طور منظم اجرای راهبردها را بررسی، ارزیابی، کنترل و اصلاح کنند. مدیران موظفند با ارزیابی مستمر عملکرد و عوامل داخلی و خارجی تأثیرگذار، به تغییر یا اصلاح راهبرد خود بپردازند (Felicia et al., 2021). اقدامات اصلاحی نیازمند دریافت بازخورد در زمان مناسب است که منجر به نتیجه‌بخش بودن آن‌ها در ادامه و بقای سازمان‌ها خواهد بود (David, 1989). سازمان‌ها با استفاده از کنترل راهبردی، روند فرایند کسب و کار داخلی و محیط خود را بررسی کرده و پیشرفت خود را به سمت هدف خود می‌سنجند (Fridland, 2021). برای تسهیل دریافت بازخوردها و اقدام اصلاحی، باید برنامه‌ریزی استراتژیک را به فرایندهای مدیریت عملکرد پیوند داد و تغییراتی شامل تغییر برنامه‌ریزی استراتژیک به مدیریت راهبردی، حرکت از اندازه‌گیری عملکرد به مدیریت عملکرد و ارتباط مؤثرتر استراتژی و مدیریت عملکرد را مد نظر قرار داد (Poister, 2010).

در این میان، آگاهی از مطالعات و نقشه دانشی مربوط به جوانب مختلف مدیریت راهبردی از جمله بازخوردها و اقدامات اصلاحی می‌تواند برای محققان، مدیران و سیاستگذاران در آگاهی از

سمت و سوی مطالعات در خصوص موضوع مورد بحث مؤثر باشد. رشد روزافزون انتشارات علمی در چند دهه اخیر نیاز به بررسی روند رشد علمی را بیش از گذشته آشکار کرده است (اکبری و همکاران، ۱۳۹۴). در دنیا مطالعات گسترده و متنوعی در حوزه علوم مدیریت صورت گرفته و از روش‌های گوناگونی در خصوص بررسی نقشه مطالعات و تولیدات علمی بهره گرفته شده؛ که یکی از آن‌ها، ابزار علم‌سنجی^۱ است. علم‌سنجی به بررسی کمی تولیدات و سیاست‌گذاری‌های علمی، ارتباطات علمی و ترسیم نقشه علم می‌پردازد به‌گونه‌ای که پارامترهای کمی مؤثر در نشر علوم، اندازه‌گیری و تحلیل و سپس، بر اساس یافته‌های موجود تصویری کلی از دانش ارائه می‌شود. بخش عمده‌ای از علم‌سنجی با حوزه کتاب‌سنجی همسو است و در واقع، روش تحلیل کمی برون‌دادهای علمی و پژوهشی در سطوح مختلف است. با کمک روش‌های مختلفی از جمله تحلیل‌های هم‌استنادی، هم‌واژگانی و هم‌نویسندگی می‌توان اقدام به مطالعه ساختار دانش در رشته‌های مختلف کرد (Chang et al., 2015). در واقع، تعداد مطالعات علمی منتشر شده و کیفیت ارتباطات بین آن‌ها در هر حوزه، نشان‌دهنده مباحث داغ آن و اهمیت موضوعات است. نقشه‌های دانش با نمایش گرافیکی یک موضوع علمی، به شناسایی دقیق‌تر و عینی‌تر آن حوزه و تبدیل مفاهیم انتزاعی به مفاهیم عینی، کمک شایانی می‌کند. نقشه دانش، ابزاری در جهت ایجاد ترکیبی از طبقه‌بندی و تجسم است که روابط میان علوم مختلف را بر اساس دیدگاه‌های مختلف به نمایش می‌گذارد. در این نقشه‌ها، حوزه‌های موضوعی که ارتباط بیشتری با یکدیگر دارند در فواصل نزدیک‌تر و آن‌هایی که ارتباط کمتری دارند در فاصله‌ای دورتر نسبت به یکدیگر نشان داده می‌شوند. موضوع نقشه‌های دانشی، برگرفته از دانش علم‌سنجی است (عابدی جعفری و همکاران، ۲۰۱۱).

در زمینه کنترل راهبردی، اندیشمندان مدیریتی، با توجه به بینش خود به سازمان و مدیریت، مدل‌های مختلفی را ارائه کرده‌اند که دارای ابعاد و مؤلفه‌هایی است. در برهه‌ای از زمان که آثار و منابع مربوط به یک زمینه علمی به رشد چشمگیری دست می‌یابد، نیاز است در بازه‌های زمانی مشخص، کارهای تحقیقاتی در قالب فرامطالعه انجام پذیرد تا دستاوردهای اندیشمندان مختلف در یک‌جا گرد هم آید و نتیجه‌گیری از آن حاصل شود.

در حوزه مدیریت راهبردی و به طور مشخص، بازخوردها و اقدامات اصلاحی، نیز علم‌سنجی و ترسیم نقشه دانشی خواهد توانست ما را در تدوین سیاست‌ها و خط‌مشی‌های علمی و پژوهشی، مطالعه ارتباطات علمی و تحلیل استنادی، ارزیابی کمی و کیفی منابع و انتشارات علمی، کشف روابط و الگوهای موجود میان دانشمندان، حوزه‌های پژوهشی، کشورها، شفافیت همکاری و مشارکت علمی و شبکه‌های هم‌تألیفی یاری کند (نوروزی چاکلی، ۱۳۹۲). بنابراین، پژوهش حاضر با هدف پاسخگویی به سؤالات پژوهشی زیر انجام گرفت:

۱. روند انتشار و مشخصات توصیفی مستندات در خصوص بازخورد و اقدام اصلاحی در حوزه

مدیریت و کسب و کار طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱ چگونه بوده است؟

۲. تحلیل هم‌نویسندگی منجر به شکل‌گیری چه خوشه‌هایی بر اساس سنجه‌های مرکزیت در

موضوع بازخورد و اقدام اصلاحی در حوزه مدیریت و کسب و کار شده است؟

۳. تحلیل هم‌کشوری منجر به شکل‌گیری چه خوشه‌هایی بر اساس سنجه‌های مرکزیت در

موضوع بازخورد و اقدام اصلاحی در حوزه مدیریت و کسب و کار می‌شود؟

۴. تحلیل هم‌واژگانی منجر به شکل‌گیری چه خوشه‌هایی بر اساس سنجه‌های مرکزیت در

موضوع بازخورد و اقدام اصلاحی در حوزه مدیریت و کسب و کار شده است؟

پاسخ به این سؤالات، منجر به درک وضعیت دانش موجود و جهت‌گیری سیاست‌های علمی در حوزه بازخوردهای اصلاحی خواهد شد و اطلاعات لازم در خصوص وضعیت موجود موضوعات پژوهشی و رابطه بین آن‌ها، کلیدواژگان و اصطلاحات مهم حوزه مدیریت راهبردی و بازخوردهای اصلاحی در اختیار پژوهش‌گران و سیاست‌گذاران قرار می‌گیرد. تا کنون مطالعه‌ای در خصوص ترسیم نقشه دانشی مطالعاتی که به طور خاص به موضوع و نقش بازخورد از محیط و اجرای ارزیابی راهبردها و انجام اقدامات اصلاحی پرداخته باشد؛ صورت نگرفته است و آگاهی از مطالعات انجام شده در این خصوص به نوبه خود تعیین‌کننده شاخه‌هایی از مدیریت راهبردی خواهد بود که نیازمند ورود محققان و اجرای مطالعات در زمینه‌هایی است که خلا دانشی در آن‌ها محسوس است.

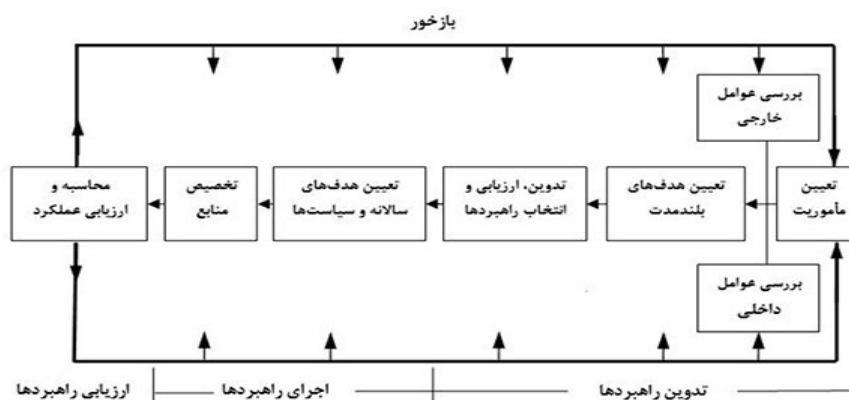
مبانی نظری

مدیریت راهبردی^۱ یا مدیریت استراتژیک، مجموعه تصمیم‌ها و فعالیت‌های مدیریتی است که عملکرد آتی یک سازمان را تعیین می‌کند و عبارت است از هنر و علم تدوین، اجرا و ارزیابی تصمیم‌های وظیفه‌ای چندگانه که سازمان را قادر می‌کند به اهداف بلندمدت خود دست یابد. مدیریت استراتژیک برنامه‌ریزی، راهبری، سازماندهی و کنترل تصمیم‌های استراتژیک و فعالیت‌های کسب و کار را در برمی‌گیرد و آن را باید مجموعه‌ای از تصمیمات و عملیات که توسط مدیران در ارتباط با تمامی سطوح سازمان اعمال می‌شود، در نظر گرفت (مرزبان و همکاران، ۱۴۰۰). از نظر فرد آر. دیوید^۲، فرایند مدیریت راهبردی دربرگیرنده سه مرحله تدوین، اجرا و ارزیابی راهبردهاست. منظور از تدوین راهبرد؛ تعیین مأموریت سازمان‌ها، شناسایی عوامل محیطی خارجی تهدیدکننده یا ایجادآورنده فرصت برای سازمان، شناسایی نقاط قوت و ضعف عوامل داخلی سازمان، تعیین اهداف بلندمدت سازمان و انتخاب بهترین راهبرد جهت ادامه فعالیت سازمان از بین راهبردهای در نظر گرفته شده است. پس از تدوین نوبت به مرحله اجرای راهبردها می‌رسد؛ در مرحله اجرا با تدوین اهداف میان‌مدت، سیاست‌های مناسب و ایجاد انگیزه در نیروی انسانی، راهبرد انتخاب شده در مرحله تدوین، اجرا می‌شود. ارزیابی راهبردها آخرین مرحله از فرایند مدیریت راهبردی به حساب می‌آید. (دیوید، ۱۳۷۹). از آنجا که تمامی راهبردها دست‌خوش تغییرات آینده قرار می‌گیرند (زیرا عوامل داخلی و خارجی به طور دائم در حال تغییرند)، مدیران نیازمند شدید گردآوری اطلاعات هستند تا بدانند راهبرد خاص و مورد نظر آن‌ها در چه زمانی کارساز واقع نخواهد شد. ارزیابی راهبردها سه فعالیت عمده را دنبال می‌کند: ۱. بررسی عوامل داخلی و خارجی و مبانی اصلی راهبردهای سازمان، ۲. محاسبه و سنجش عملکردها و مقایسه نتایج پیش‌بینی شده با نتایج واقعی و ارائه بازخورد آن‌ها، ۳. انجام اقدامات اصلاحی به منظور اطمینان یافتن از مطابقت عملکردها با برنامه‌های پیش‌بینی شده. در شکل ۱ الگوی جامع مدیریت راهبردی نشان داده شده است.

---

1. Strategic Management

2. F. R. David

شکل ۱. الگوی جامع مدیریت راهبردی فرد آر. دیوید (۱۹۸۹)

کنترل راهبردی

کنترل راهبردی، نخستین بار توسط تاننباوم^۱ در اواخر قرن نوزدهم مطرح شد. کنترل راهبردی، از دو بخش «کنترل» و «راهبرد» تشکیل شده است؛ کنترل، از نگرش فرایندی به مدیریت و راهبرد، ناظر بر نگرش راهبردی است؛ بنابراین، کنترل راهبردی به معنای کنترل در سطح مفهومی و ذهنی است. رویکرد کنترل راهبردی را به دو دسته رویکرد سنتی و رویکرد جایگزین تقسیم کرده‌اند. رویکرد جایگزین شامل رویکرد انتقادی و رویکرد مبتنی بر یکپارچگی و انسجام است. رویکرد سنتی، کنترل راهبردی را به عنوان یکی از سلسله‌مراتب کنترل در سازمان تعریف می‌کند که به عنوان بازتاب خطی و سیستم بسته عمل می‌کند. در رویکرد انتقادی، الگوهای کنترل آینده‌نگر پیشنهاد می‌شود و در رویکرد مبتنی بر انسجام، سازمان باید برای کنترل مؤثر، انسجام‌های ساختاری را در سازمان ایجاد کند. از آنجا که اهداف راهبردی در سازمان‌ها متفاوت بوده و هر یک دارای شرایط و راهبرد خاص خود می‌باشند، در نتیجه، کنترل راهبردی باید متناسب با شرایط ویژه آن سازمان در نظر گرفته شود؛ زیرا در غیر این صورت، در برخی موقعیت‌ها، کنترل راهبردی موجب از دست دادن مزایای رقابتی و کاهش عملکرد می‌شود (هژیری و همکاران، ۱۳۹۸).

1. Tannenbaum

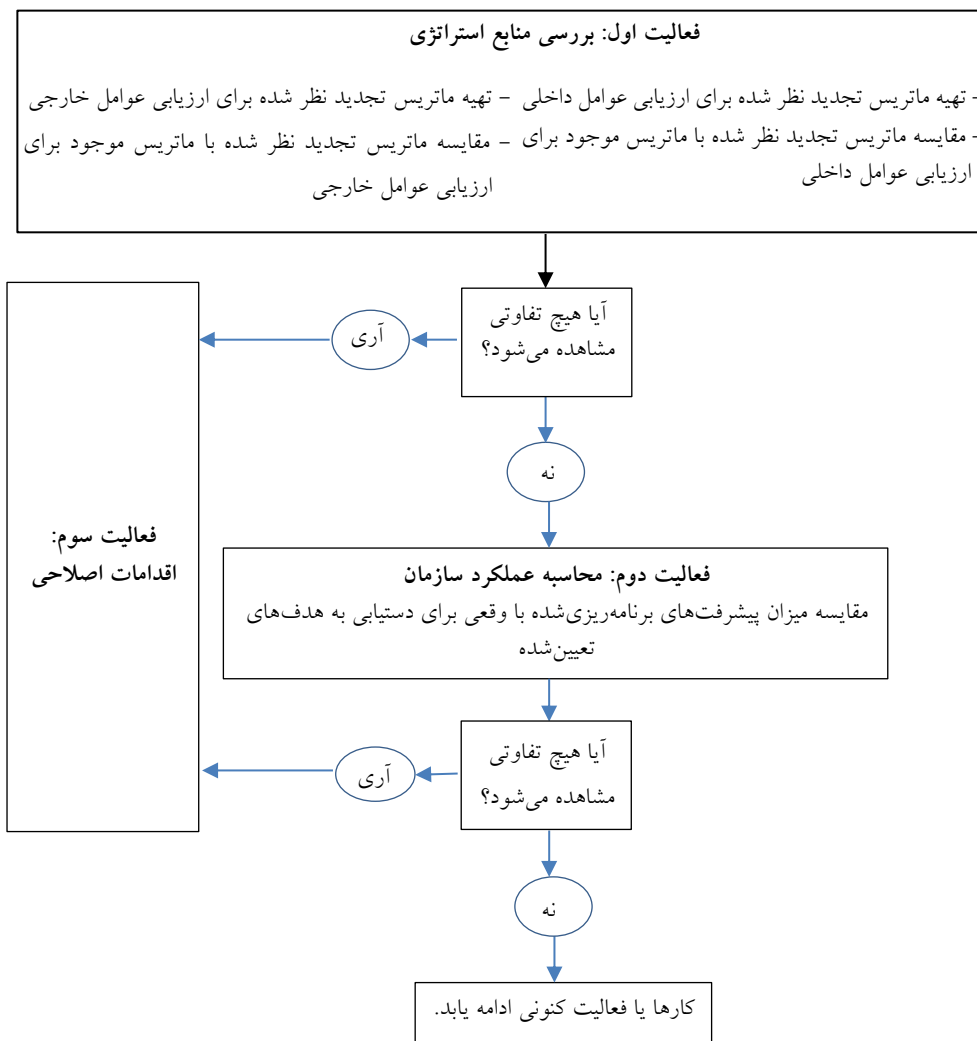
ارزیابی راهبردها

ارزیابی راهبرد، به‌عنوان فرایندی سیستماتیک و کمی بمنظور تعیین میزان مرتبط بودن، کارایی و اثربخشی سیاست‌ها و طرح‌ها در رسیدن به اهدافشان تعریف می‌شود (Mukui, 2018).

ارزیابی راهبرد از اهمیت بسزایی برخوردار است، زیرا سازمان با محیط پویا مواجه است و در این محیط اغلب، عوامل اصلی محیط داخلی و خارجی به سرعت و به شدت تغییر می‌کند. ریچارد روملت چهار معیار ثبات رویه، سازگاری با عوامل محیطی، امکان‌پذیر بودن و داشتن مزیت رقابتی ارائه کرد تا در ارزیابی راهبردها مورد استفاده قرار بگیرد. با گذشت زمان ارزیابی راهبردها روز به روز مشکل‌تر می‌شود (Rumlet, 1998). دلایل متعددی در خصوص افزایش مشکلات ارزیابی راهبردها بیان شده‌اند. از جمله کاهش ثبات سیستم‌های اقتصاد داخلی و خارجی سازمان‌ها، کاهش عمر و چرخه حیات محصولات؛ کاهش زمان تولید و توسعه محصولات، افزایش آهنگ پیشرفت تکنولوژی و فناوری، افزایش آهنگ تغییرات، رویدادها و پیچیدگی در عوامل محیطی داخلی و خارجی و تأثیرپذیری سازمان از آن‌ها، افزایش تعداد رقبای، مشکلات و کاهش دقت پیش‌بینی وقایع آینده، افزایش تعداد متغیرها، افزایش سرعت منسوخ‌شدن بهترین برنامه‌ها، کاهش دوره زمانی که می‌توان برنامه‌ها را اجرا شود.

راهبردها باید در هر سازمان از هر نوع و اندازه‌ای، به طور مستمر ارزیابی شوند. لیندسی و رول تحقیقی را با فرض اینکه با افزایش میزان پیچیدگی و ناپایداری یا بی‌ثباتی محیط، تکرار فعالیت‌هایی که برای ارزیابی راهبرد انجام می‌شود، افزایش می‌یابد؛ انجام دادند ولی در کمال تعجب با بررسی سازمان‌های مختلف در محیط‌های باثبات و پویا دریافتند که مدیران ارشد سازمان‌هایی که در محیط پویا به فعالیت می‌پردازند، به دلایل ناپایداری، بی‌ثباتی و پیچیدگی محیطی نمی‌توانند به راحتی آینده را پیش‌بینی کنند و به همین دلیل، نیاز چندانی را برای بررسی و تجدید نظر در برنامه‌های بلندمدت خود، در مقایسه با سازمان‌هایی که در محیط باثبات و پایدار هستند، احساس نمی‌کنند (Lindsay & Rou, 1980). در شکل ۲ چارچوبی برای ارزیابی راهبردها ارائه شده است.

شکل ۴. چارچوب ارزیابی راهبردها در راستای اقدامات اصلاحی

اولین فعالیت در ارزیابی راهبردها بررسی مبانی راهبردی است. این امر با بررسی عوامل داخلی و خارجی و تهیه ماتریس‌های تجدید نظر شده و مقایسه آن با ماتریس‌های موجود صورت می‌پذیرد. با مطرح کردن پرسش‌های زیر می‌توان تجزیه و تحلیل‌های مرتبط با مبانی راهبردی را انجام داد:

الف) عوامل خارجی: رقبا در برابر راهبردهای ما چگونه واکنش نشان دادند؟ راهبردهای رقبا چگونه تغییر کرده‌اند؟ آیا نقاط قوت و ضعف رقبا تغییر کرده‌اند؟ چرا رقبا از نظر راهبردی به تغییرات خاصی دست‌زده‌اند؟ چرا راهبردهای برخی از رقبا نسبت به بقیه موفق‌تر بوده‌اند؟ رقبا نسبت به جایگاه‌های کنونی خود در بازار و میزان سودآوری تا چه اندازه احساس رضایت می‌کنند؟ پیش از اینکه رقبا بتوانند واکنش نشان دهند تا چه اندازه می‌توانیم پیش برویم؟ چگونه می‌توان در سایه همکاری با رقبا به موفقیت‌های بیشتری دست یافت؟

ب) عوامل داخلی: آیا نقاط قوت داخلی هنوز هم نقاط قوت هستند؟ آیا ما نقاط قوت دیگری را به سازمان افزوده‌ایم؟ اگر چنین است آن‌ها کدامند؟ آیا نقاط ضعف داخلی هنوز هم نقاط ضعف می‌باشند؟ آیا ما دارای نقاط ضعف دیگری هم شده‌ایم؟ اگر چنین است آن‌ها کدامند؟ آیا تهدیدات خارجی هنوز هم سازمان را تهدید می‌کنند؟ آیا ما دارای تهدیدات خارجی دیگری هم شده‌ایم و عوامل دیگری بر آن‌ها افزوده شده‌اند؟ اگر چنین است آن‌ها کدامند؟ آیا ما مورد تهدید رقبایی قرار گرفته ایم که در صدد بلعیدن ما برآمده‌اند و در این زمینه آسیب‌پذیرتر شده‌ایم؟

پس از پاسخ‌دادن به این سؤالات ماتریس قضاوت درباره ارزیابی راهبرد به صورت جدول ۱ تنظیم می‌شود تا براساس آن درباره ادامه فعالیت سازمان با راهبرد کنونی یا انجام اقدامات اصلاحی تصمیم‌گیری شود.

جدول ۱. ماتریس قضاوت و ارزیابی راهبرد

نتیجه	آیا سازمان پیشرفت رضایت‌بخشی از جهت دستیابی به هدف‌های تعیین شده داشته است؟	آیا تغییرات عمده‌ای در موقعیت‌های راهبردی خارجی رخ داده است؟	آیا تغییرات عمده‌ای در موقعیت‌های راهبردی داخلی رخ داده است؟
اقدامات اصلاحی انجام شود.	نه	نه	نه
اقدامات اصلاحی انجام شود.	آری	آری	آری
اقدامات اصلاحی انجام شود.	نه	آری	آری
اقدامات اصلاحی انجام شود.	آری	نه	آری
اقدامات اصلاحی انجام شود.	نه	نه	آری
اقدامات اصلاحی انجام شود.	آری	آری	نه
اقدامات اصلاحی انجام شود.	نه	آری	نه
کار یا فعالیت کنونی ادامه یابد.	آری	نه	نه

در مدیریت استراتژیک، عملکرد بستگی به توانایی شرکت در تصمیم‌گیری و انجام اقدامات مناسب برای تحقق استراتژی‌ها دارد. موفقیت یا شکست استراتژی‌ها با عملکرد سنجیده می‌شود، که در ارزیابی مناسب بودن استراتژی‌ها ملاحظه مهمی است (Chary et al., 2014).

هنگام محاسبه عملکرد سازمان نتایج مورد انتظار را با نتایج واقعی مقایسه می‌کنند، انحراف از برنامه‌ها را مشخص و عملکرد فرد را ارزیابی می‌کنند و میزان پیشرفت در جهت تأمین هدف‌های بلند مدت مورد نظر را تعیین می‌کنند. در این فرایند معمولاً به هدف‌های بلندمدت و سالانه توجه می‌شود. شاخص‌هایی که برای ارزیابی راهبرد مورد استفاده قرار می‌دهند باید قابل سنجش و به راحتی قابل تأیید باشند. تعیین مجموعه مناسب از این شاخص‌ها به عواملی مانند اندازه یا بزرگی سازمان، نوع سازمان و راهبرد و فلسفه مدیریت بستگی دارد. معمولاً برای ارزیابی راهبرد از شاخص‌های کمی استفاده می‌کنند و می‌کوشند بین سازمان‌ها سه نوع مقایسه را انجام دهند: ۱. مقایسه عملکرد سازمان در دوره‌های مختلف زمانی؛ ۲. مقایسه عملکرد سازمان با عملکردهای رقبای؛ ۳. مقایسه عملکرد سازمان با میانگین صنعت.

برای ارزیابی راهبردها از شاخص‌های کیفی نیز بطور توأم با شاخص‌های کمی استفاده می‌شوند. سایمر^۱ درباره ارزیابی راهبردها شش پرسش مطرح می‌کند که از نظر کیفی مفید می‌باشند: آیا راهبردها در درون سازمان دارای ثبات رویه هستند؟ آیا راهبردها با شرایط محیط سازگارند؟ آیا با توجه به راهبردهای مورد نظر منابع لازم در دسترس هستند؟ آیا راهبردهای مورد نظر می‌توانند میزان قابل قبولی خطر بپذیرند؟ آیا راهبردها دارای یک چارچوب زمانی مناسب می‌باشند؟ آیا این راهبردها کارساز هستند؟ (Tilles, 1963).

برخی دیگر از پرسش‌های اصلی که هنگام ارزیابی راهبرد با شاخص‌های کیفی با استفاده از قضاوت شهودی مطرح می‌باشند؛ به شرح زیر است: با توجه به طرح‌های پرخطر و طرح‌های کم‌خطر سازمان چگونه بین سرمایه‌گذاری‌ها توازن و تعادل برقرار می‌کند؟ با توجه به طرح‌های بلندمدت و طرح‌های کوتاه‌مدت سازمان چگونه بین سرمایه‌گذاری‌ها توازن و تعادل برقرار می‌کند؟ با توجه به

بازارهایی که دارای رشد سریع و بازارهایی که دارای رشد کند، هستند، سازمان چگونه بین سرمایه‌گذاری در این بازارها توازن و تعادل برقرار می‌کند؟

سازمان در بخش‌ها و واحدهای مختلف چگونه سرمایه‌گذاری می‌کند و بین این سرمایه‌گذاری‌ها چگونه توازن برقرار می‌کند؟ راهبردهای گوناگون سازمان تا چه اندازه به مسئولیت‌های اجتماعی توجه می‌کنند؟ بین عوامل راهبردی که در داخل و خارج سازمان قرار دارند چه روابطی وجود دارد؟ سازمان‌های رقیب در برابر راهبردهای سازمان احتمالاً چه واکنشی نشان خواهند داد؟

سازمان‌ها می‌توانند برای اطمینان از نحوه پیاده‌سازی استراتژی‌ها، تیم‌های عملیاتی پیاده‌سازی و نظارت بر اجرای استراتژی‌های ایجاد کنند. ارزیابی داده‌های عملکرد در جلسات بازنگری دوره‌ای استراتژی و انجام تعدیلات در صورت نیاز، اطمینان از همسویی بودجه با اولویت‌های استراتژیک، گنجاندن اهداف برنامه استراتژیک در برنامه‌ریزی عملکرد و فرایندهای ارزیابی افراد و مشارکت در پیشرفت استراتژی تا حد ممکن، ترویج چشم‌انداز و برنامه استراتژیک آژانس به صورت داخلی برای بسیج تعهد در سراسر سازمان و ابلاغ استراتژی به ذینفعان خارجی و درخواست کمک آن‌ها در پیشبرد استراتژی از جمله راهکارهایی است که همزمان با نظارت بر روندها و نیروهای خارجی، ارزیابی مؤثر راهبردها و تجدید نظر احتمالی در طراحی راهبردها را امکان‌پذیر می‌کند (Poister, 2008).

بازخورد

مدیریت استراتژیک به عنوان فرایندی پیوسته و تکراری تعریف می‌شود که با هدف مطابقت کامل یک سازمان با محیط آن انجام می‌شود و برای بررسی این مطابقت به مکانیسم بازخورد نیاز است (Hitt et al., 2016).

بازخورد به عنوان یکی از چهار جزء تئوری عمومی سیستم‌ها شناخته می‌شود و سه جزء دیگر عبارت‌اند از داده، فرایند و ستانده. برخی دیگر از صاحب‌نظران بازخورد را به عنوان بخشی از مدیریت عملکرد می‌دانند که در آن بازخورد مشتری به دست می‌آید و از مجموع بازخورد مشتری‌ها، شامل مشتری‌های داخلی و خارجی، عملکرد واقعی قابل ردیابی است و سپس، اطلاعات به زیرسیستم‌ها بازخورد داده شده و اقدامات اصلاحی مورد نیاز انجام می‌پذیرد.

بازخورد همچنين، به عنوان بازخورد ستانده نیز شناخته می‌شود که اشاره دارد به اطلاعاتی درباره ستانده یا عملکرد که به سیستم برگردانده می‌شود. بازخورد به عنوان مکانیسم خودکنترلی نیز در طی فرآیند پایش محسوب می‌شود (Turner, 2010). در مجموع، بازخورد به اطلاعاتی اطلاق می‌شود که پس از بررسی، ارزیابی و سنجش عملکرد اشخاص و سازمان‌ها به دست آمده و نشان می‌دهد که اشخاص یا سازمان در جهت اهداف خود به درستی فعالیت می‌کنند یا خیر. میزان اثربخشی بازخورد به جامع بودن، به موقع بودن و نحوه ارائه آن بستگی دارد تا مدیران در زمان مناسب با اتخاذ اقدامات اصلاحی مناسب به اصلاح یا تغییر راهبرد سازمان خود پردازند. بازخوردها انواع مختلفی دارند که عبارت‌اند از:

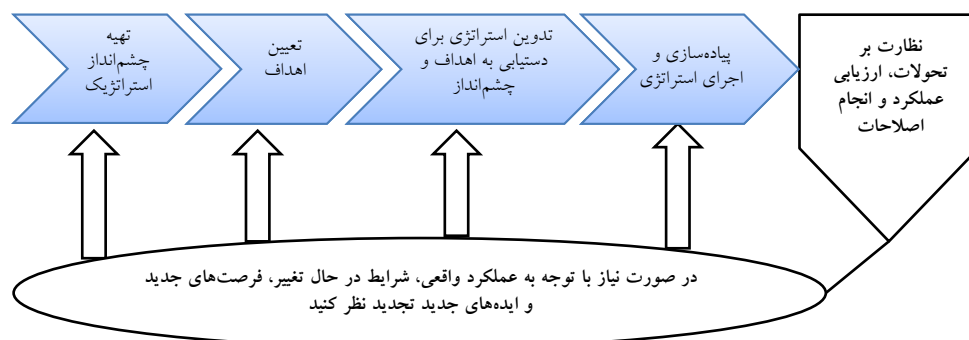
بازخورد رسمی: شامل بازخورد الف) توصیفی بوده که از نظر ارتباط به دو دسته شفاهی و کتبی، از نظر محتوا به پنج دسته شناختی، فراشناختی، تشویقی، مقایسه‌ای و قضاوتی، از نظر منبع به دو دسته فردی و جمعی، از جنبه زمان ارائه به دو دسته فرایندی و پایانی، ب) بازخورد کمی، پ) بازخورد اصلاحی و ت) بازخورد تکوینی می‌باشد.

بازخورد غیر رسمی: همان بازخورد شفاهی است (Waterman, 1987). اندازه‌گیری عملکرد جزء مهمی از مسیر بازخورد است که به مدیران این امکان را می‌دهد که از موفقیت یا شکست واقعی ابتکارات استراتژیک خود آگاه شوند. جهت و استراتژی یک سازمان ممکن است با صنعت و شرایط رقابتی همسو باشد و اهداف عملکرد را برآورده کند، در این سناریو، ممکن است مدیریت سازمان تصمیم بگیرد در مسیر خود باقی بماند، برنامه استراتژیک را اصلاح کرده و با تلاش برای بهبود فرایند، اجرای استراتژی را ادامه دهد. از سوی دیگر، یک سازمان ممکن است تغییراتی را در محیط تجربه کند که دستیابی کارآمد و موثر به اهداف تعیین شده را مختل می‌کند. در این مورد، سازمان ممکن است نیاز به تجدید نظر در جهت‌گیری و استراتژی خود داشته باشد. اگر سازمانی به‌طور مداوم از اهداف عملکرد خود منحرف می‌شود یا موقعیت خود را در قیاس با سایرین از دست می‌دهد، باید علل احتمالی را بررسی کند؛ استراتژی ضعیف، اجرای ضعیف استراتژی یا هر دو؟ یک سازمان باید به‌طور دوره‌ای مناسب‌بودن چشم‌انداز استراتژیک، جهت، اهداف و استراتژی خود را ارزیابی و اقدامات اصلاحی را انجام دهد (Arthut, 2007; Tepara, 2014).

اقدامات اصلاحی

اقدامات اصلاحی آخرین فعالیتی است که در ارزیابی راهبردی به‌عمل می‌آید و مستلزم تغییراتی است که سازمان به‌عمل می‌آورد تا از نظر رقابتی در آینده دارای موضع و جایگاه دیگری شود (David, 1989).

اقدام اصلاحی از اصلی‌ترین اجزای فرایند مدیریت استراتژیک است. فرایند مدیریت استراتژیک را از دیدگاه تامپسون، استریکلند و گمبل^۱ می‌توان در دو مفهوم کلی خلاصه کرد: استراتژی‌سازی و اجرای استراتژی. فرایند استراتژی‌سازی؛ اجرای استراتژی شامل پنج مرحله به‌هم مرتبط و یکپارچه است (شکل ۳). مرحله اول آن ایجاد یک دیدگاه استراتژیک درباره اینکه سازمان باید به کجا برسد و محصول/خدمت/بازار/فناوری در آینده باید در چه زمینه‌ای باشد، مرحله دوم تعیین اهداف و استفاده از آن‌ها به‌عنوان معیارهایی برای سنجش عملکرد و پیشرفت سازمان است، مرحله سوم شامل تدوین استراتژی برای دستیابی به اهداف و حرکت سازمان در مسیر استراتژیکی است که مدیریت تعیین کرده، مرحله چهارم پیاده‌سازی و اجرای استراتژی انتخاب شده به صورت کارآمد و مؤثر و در نهایت، آخرین مرحله شامل ارزیابی عملکرد و ایجاد اقدامات اصلاحی در جهت‌گیری، اهداف، استراتژی یا عملکرد سازمان با توجه به تجربه واقعی، تغییر شرایط، ایده‌های جدید و فرصت‌های جدید است. شکل ۳ نحوه ارتباط و یکپارچگی این پنج مرحله را نشان می‌دهد (Arhtur, 2007).

شکل ۳. فرایند استراتژی‌سازی و اجرای استراتژی (Arhtur, 2007)

1. Thompson, Strickland & Gamble

در طول زمان، شرایط تغییر می‌کند، رویدادهای جدید آشکار می‌شود، روش‌های بهتر انجام کار ایجاد می‌شوند، حتی مدیران جدید با ایده‌ها و اولویت‌های مختلف ممکن است فرماندهی را بر عهده بگیرند. بنابراین، بسیار ضروری است که مدیران به طور دائم عملکرد سازمان را ارزیابی کرده و در صورت نیاز اقدامات اصلاحی انجام دهند (Morgan et al., 1990). اقدامات اصلاحی ممکن است شامل اصلاح استراتژی، بهبود اجرای استراتژی، افزایش یا کاهش اهداف بلندمدت، حتی تعریف مجدد سازمان باشد.

حتی بهترین استراتژی می‌تواند به دلیل اجرای ناصحیح یا تغییرات محیطی و/یا ملاحظات انسانی شکست بخورد. بخش‌هایی از محیط که برای استراتژی سازمان بسیار مهم هستند، باید مورد نظارت قرار گیرند و در صورت لزوم، ممکن است نیاز به ارزیابی مجدد باشد. ملاحظات انسانی شامل نیاز به آموزش، سیاست‌های جدید، بررسی عملکرد، توانمندسازی و پاسخگویی است. از نظر مفهومی، کنترل استراتژیک بخش‌هایی فرایند مدیریت استراتژیک است. این فرایند چرخه‌ای است و کنترل استراتژیک به برنامه‌ریزی استراتژیک باز می‌گردد. بنابراین، عملاً کنترل استراتژیک اساس چرخه جدیدی از مدیریت استراتژیک است (Stembridge, 2001).

علم سنجی و تدوین نقشه دانش

تدوین نقشه دانش^۱ به عنوان فرایندی تعریف می‌شود که دارایی‌های دانشی از جمله افراد خبره، فناوری‌ها و مفاهیم در سازمان طبقه‌بندی می‌شوند و به دسترسی به اطلاعات جهت استفاده از منابع سازمانی کمک می‌کند (Obolwicz, 2020).

نقشه دانش ابزاری است که دانش موجود در سازمان را که برای تحقق اهداف در کسب و کارها مورد نیاز است، در اختیار کارشناسان سازمان قرار می‌دهد. نقشه دانش، به تخصص‌ها و ارتباطات دانشی موجود در سازمان یک دید عمومی و از بالا ارائه می‌دهد و به کمک تحلیل مستندات و ارتباطات، شکاف دانشی در سازمان، تعیین می‌شود. در واقع، یک نقشه دانش، روابط اصلی بین منابع دانشی در بخش‌های گوناگون سازمان را با بهره‌گیری از گراف به نمایش می‌گذارد و در آشکارسازی،

تصویرسازی و بازیابی اطلاعات، حمایت از تصمیم‌های راهبردی و مهندسی مجدد فرایندهای کسب‌وکار، مفید است (Wu et al., 2016).

علم‌سنجی^۱، که به آن دانش اندازه‌گیری علم هم گفته می‌شود، دانش و برون‌دادهای یک تحقیق علمی را با کمک داده‌های کمی مربوط به تولید، توزیع و استفاده از متون علمی، توصیف کرده و خصوصیات آن را مشخص کند. علم‌سنجی با استفاده از شاخص‌های معتبر و مرتبط به تحلیل‌های استنادی و به صورت کمی انجام می‌شود تا کیفیت و اثربخشی پژوهش را بسنجد (Xue et al., 2019).

علم‌سنجی می‌تواند به طور شهودی، نمای کلی اطلاعاتی هر رشته را از طریق نقشه دانش نشان دهد و کانون‌های تحقیقاتی و روندهای نوظهور در یک زمینه خاص را بررسی کند. علم‌سنجی به طور گسترده، در زمینه‌های زیست‌محیطی، بهداشت عمومی، اقتصاد کسب و کار، هوش مصنوعی، تحقیقات آموزشی، علوم منابع و پزشکی استفاده می‌شود (Wang et al., 2020).

تحلیل هم‌رخدادی واژگان

فن تحلیل محتوایی است که الگوی هم‌رخدادی جفت واژه‌ها یا عبارات‌ها در مجموعه‌ای از متون را جست‌وجو می‌کند تا به روابط ایده‌ها در حوزه‌های موضوعی دست یابد. این تحلیل بر این فرض استوار است که حوزه‌های پژوهشی را بر اساس الگوهای به‌کارگیری واژگان در انتشارات می‌توان توصیف نمود. این شیوه ابزاری مفید در جهت کشف دانش و ترسیم نقشه‌های کتابشناختی است. روش‌های علم‌سنجی، شامل خوشه‌بندی بر اساس هم‌رخدادی کلمات موجود در عنوان، چکیده یا متن اسناد است (احمدی و عصاره، ۱۳۹۶).

هم‌نویسندگی

هم‌نویسندگی^۲ از نمودهای بارز همکاری علمی است؛ که نگاهی از گره‌های مشترک درون یک جامعه پژوهش است و زمانی شکل می‌گیرد که دو یا چند نویسنده با یکدیگر همکاری می‌کنند.

---

1. Scientometric
2. Co-authorship

این همکاری می‌تواند در مراحل تولید یک اثر علمی، نظیر گردآوری داده‌ها، تحلیل اطلاعات، نتیجه‌گیری و غیره صورت گیرد. هم‌نویسندگی نشان می‌دهد که کدام نویسندگان همکار در فرایند ارتباطات در شبکه دارای نقش مرکزی بوده، قدرت و تأثیرگذاری بیشتری دارند. برخی پژوهشگران این شبکه‌ها را نشان‌دهنده ساختار دانش می‌دانند (Freng & Kirkley, 2020).

پیشینه پژوهش

بررسی پیشینه تحقیقات انجام شده در داخل کشور در خصوص رسم نقشه دانشی مطالعات بازخوردها و اقدامات اصلاحی در حوزه مدیریت راهبردی نشان می‌دهد که به طور مشخص درباره پژوهش حاضر مطالعه‌ای انجام نگرفته است؛ اما مطالعاتی در راستای ترسیم نقشه دانشی در زمینه مدیریت راهبردی انجام شده است. برای مثال، در پژوهشی حاجی‌پور و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی و تبیین الگوی همکاری میان پژوهشگران حوزه مدیریت راهبردی در ایران پرداختند. ۳۳۲ مقاله منتشرشده توسط نویسندگان ایرانی در سه مجله مرتبط با این حوزه، به نام‌های مطالعات مدیریت راهبردی، اندیشه مدیریت راهبردی و پژوهش‌های مدیریت راهبردی، در بازه زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ را بررسی و مبادرت به ترسیم و تحلیل شبکه همکاری میان پژوهشگران این حوزه دانشی کردند. نتایج این پژوهش نشان داد که ۶۸۶ پژوهشگر از ۶۷ دانشگاه و مؤسسه پژوهشی در نگارش مقالات این حوزه دخیل بوده‌اند (حاجی‌پور و همکاران ۱۳۹۸). حاجی‌پور و همکاران (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای دیگر به بررسی و ارزیابی شکلی و محتوایی مقالات مرتبط با حوزه مدیریت راهبردی با کمک روش علم‌سنجی پرداختند. نتایج نشان داد مقالات در پنج موضوع کلی و ۲۹ زیرموضوع قابل دسته‌بندی می‌باشند که از این میان، موضوع گزینه‌های راهبردی بیشترین مباحث مورد استفاده در این مقالات بوده‌اند. میزان مشارکت پژوهشگران در حوزه مدیریت راهبردی خوب ارزیابی شد و در این میان، مشارکت دانشگاه‌های تهرانی، بیشتر بوده است. همچنین، بررسی مؤلفین مقاله‌ها نشان داد که مؤلفین با رتبه علمی استادیار بیشترین تعداد از نویسندگان را به خود اختصاص داده بودند (حاجی‌پور و همکاران، ۱۳۹۵).

در مطالعه و بررسی شبکه مفهومی پژوهش حوزه آینده‌نگاری و آینده انجام شد آینده‌نگاری

راهبردی که توسط بیرانوند و همکاران (۱۳۹۹) انجام شد از تعداد ۱۷۳۳ مقاله مستخرج از پایگاه داده ScienceDirect به عنوان داده‌های ورودی استفاده شد و نتایج نشان داد علاوه بر هم‌استنادی بالای بین آینده‌نگاری و آینده‌نگاری راهبردی، ۱۰ واژه کلیدی در بازه زمانی ۱۹۹۶ تا سال ۲۰۲۰ بیشترین حجم استناد و بکارگیری را داشته‌اند. این مطالعه علم‌سنجی درک گسترده‌ای از وضعیت پژوهش‌های انجام شده در حوزه آینده‌نگاری راهبردی فراهم می‌کند (بیرانوند و همکاران، ۱۳۹۹).

طیبی ابوالحسنى و روحانى‌راد (۱۳۹۷) به تحلیل ساختار و روند شبکه‌های موضوعی مدیریت راهبردی در ایران پرداختند. برای این کار، ۶۶۱ مقاله منتشر شده در شش مجله مرتبط با این حوزه بررسی شد. نتایج این پژوهش نشان داد که موضوعات مدیریت راهبردی در قالب چهار خوشه قابل بررسی بوده و در میان مجله‌های مورد تحلیل، مجله مطالعات مدیریت راهبردی با کارکرد مجله مهمتر این حوزه، هم با مجله اندیشه مدیریت راهبردی و هم با مجله پژوهش‌های مدیریت راهبردی در هشت موضوع اولویت‌دار مشترک بوده و به نوعی در ساختار شبکه مجلات مدیریت راهبردی، دارای نقش مرکزی است (طیبی ابوالحسنى و روحانى‌راد، ۱۳۹۷).

حیدری و والی‌پور (۱۳۹۶) به بررسی و مرور آثار انتشار یافته در نشریه‌های علمی پژوهشی داخلی در حیطه مدیریت راهبردی در یک دوره سیزده ساله پرداختند. نتایج این پژوهش حاکی از روند رو به رشد مطالعات در این حوزه بوده که استراتژی رقابتی و رقابت‌پذیری، ارزیابی عملکرد و کنترل استراتژیک و تدوین راهبرد، سه موضوع اصلی در تحقیقات منتشر شده بود. همچنین، مرور پژوهش‌های انتشار یافته نشان داد ۴۸/۶ درصد آثار، حاصل همکاری استاد و دانشجو یا فارغ‌التحصیل کارشناسی ارشد و ۲۶/۷ درصد با همکاری استاد و دانشجو یا فارغ‌التحصیل دکتری انجام گرفته و ۱۱/۹۵ درصد حاصل همکاری چند استاد با هم بوده است (حیدری و والی‌پور، ۱۳۹۶).

فریریا^۱ و همکاران (۲۰۱۶) به بررسی کتابشناسی هم‌استنادی در مطالعات مدیریت راهبردی با کمک ابزار علم‌سنجی طی سال‌های ۱۹۷۱ تا ۲۰۱۴ پرداختند. در این مطالعه، نویسندگان و مرتبط‌ترین رویکردها و همچنین، جزئیات دیدگاه‌های نظری جدید برای تئوری مدیریت راهبردی در قالب شش خوشه مرتبط ترسیم شد. از سه تکنیک تحلیل آماری چندمتغیره برای ترسیم ماتریس

هم‌استنادی با هدف تجزیه و تحلیل رابطه بین مقاله‌ها و شناسایی ابعاد تعیین‌کننده شباهت‌ها و تفاوت‌های آن‌ها استفاده شد (Ferreira et al., 2016).

مرور پیشینه ادبیات پژوهشی در داخل و خارج از کشور حکایت از آن دارد که مفهوم دریافت بازخوردها و اقدامات اصلاحی در مدیریت راهبردی تاکنون از دیدگاه مطالعات علم‌سنجی بررسی نشده است و فاقد ادبیات لازم برای ارائه به سیاستگذاران و تصمیم‌گیران حوزه مدیریت راهبردی می‌باشد؛ بنابراین، پژوهش حاضر با توجه به ضرورت این امر انجام گرفته است.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش سنجی از نوع توصیفی-تحلیلی به شمار می‌رود و از روش کتاب‌سنجی و مصورسازی استفاده شده است. نمونه برابر با جامعه آماری و شامل کلیه تولیدات علمی پژوهشگران جهان در خصوص بازخورد در حوزه مدیریت و کسب و کار است که در پایگاه استنادی اسکپوس نمایه شده‌اند. برای جست‌وجو از کلیدواژه‌های بازخورد، بازخورد اصلاحی، اصلاح راهبرد، اصلاح، استراتژی اصلاحی و کنترل استفاده شد و مستندات مربوط به سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱ محدود و در قالب زیر انجام گرفت. برای بازیابی تمامی مستندات علمی از قسمت Author search پایگاه Scopus در تاریخ ۷ سپتامبر ۲۰۲۱ استفاده شد.

جدول ۲. جدول جست‌وجو راهبرد

Search Strategy	
Databases: Scopus (2010-2020)	
Limits: Language (only resources with at least an abstract in English), search the key words in title and abstract. Scope: Business, Management and Accounting	
Date: up to September 21, 2021	
Strategy: #1 AND #2	
#1	feedback OR "corrective feedback" OR "strategy correction" OR "corrective strategy" OR correction
#2	Control

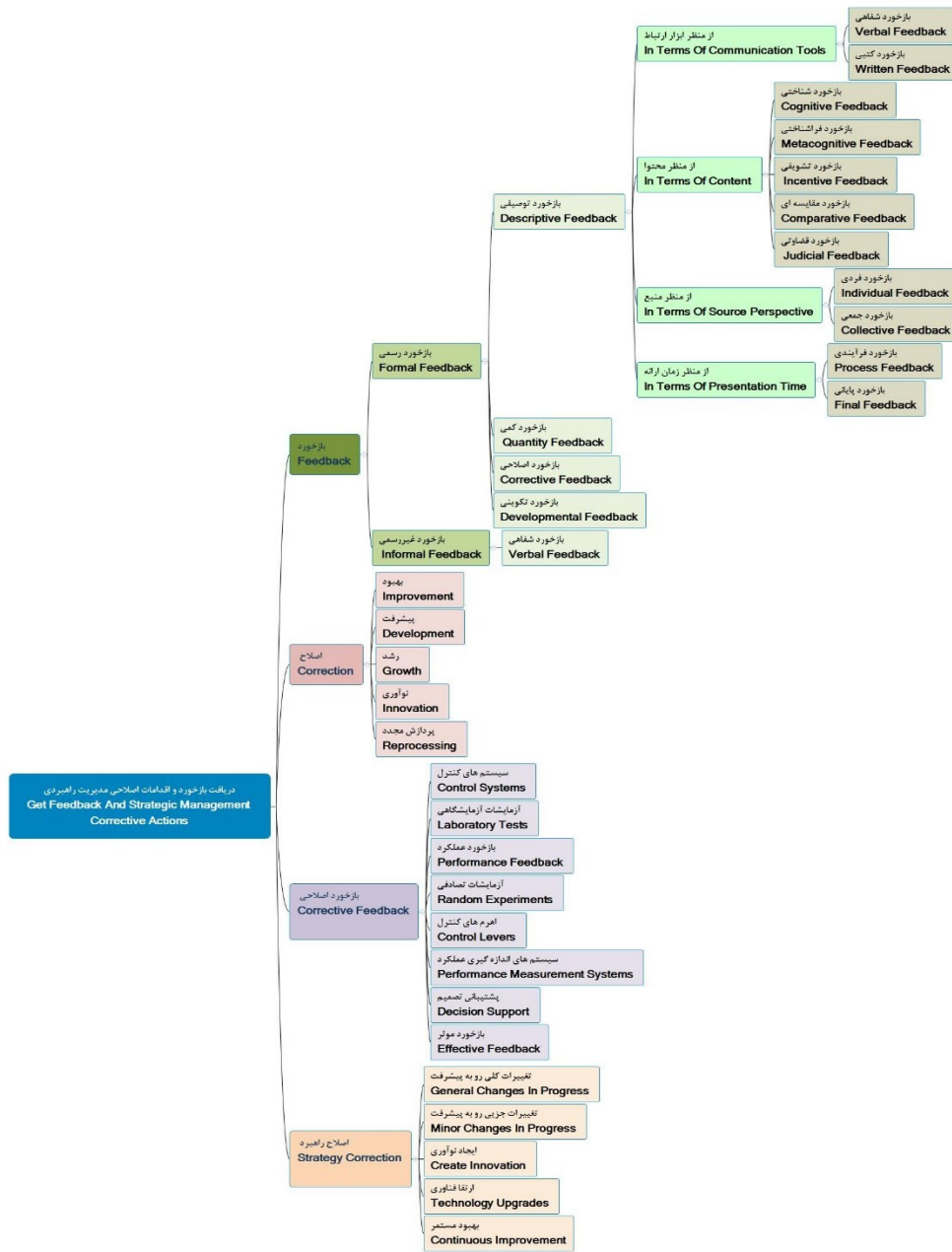
شکل x-mind کلید واژه‌های جست‌وجو شده نیز در شکل ۴ رسم شده است. مستندات بازیابیده در قالب فایل اکسل و فایل‌های تحلیلی متنی از اسکوپوس بازیابی شد. تجزیه و تحلیل مستندات بازیابی شده بر اساس انواع متون، برترین مقالات، پژوهشگران و کشورها با استفاده از قابلیت‌های

پایگاه Scopus انجام شد. برای خوشه‌سازی، مصورسازی و بررسی فراوانی رخدادهای واژه‌ها، ترسیم شبکه‌های هم‌تألفی و تحلیل استنادی، اطلاعات گزارش کامل مقالات مانند عنوان، چکیده، کلیدواژه‌ها، منابع، تعداد صفحات، نویسندگان و اطلاعات مجله، به‌صورت CSV از WOS در فایل اکسل و فایل‌های متنی ذخیره‌شده و با نرم‌افزار VOSviewer نسخه ۱,۶,۱۶ تحلیل شد.

این نرم‌افزار نقشه‌های کتاب‌سنجی را برای تأکید بر جنبه‌های مختلف ادبیات تولیدی مصور می‌کند؛ همچنین، از رویکرد متحدی برای ترسیم نقشه و خوشه‌بندی بر اساس ماتریس هم‌رخدادی اصطلاحات نرمال‌سازی شده و اندازه‌گیری شباهت‌ها که محاسبه‌گر قدرت ارتباط بین اصطلاحات است استفاده می‌کند. اصطلاحات بسیار نزدیک به هم را در یک خوشه قرار می‌دهد و هر خوشه را با رنگ مشابه نمایش می‌دهد. مجاورت اصطلاحات نشانه‌ای از شباهت‌های زمینه‌ای که در آن رخ می‌دهد تفسیر می‌شود. علاوه بر این، VOSviewer کلیدواژه‌ها را از نظر سال با رنگ‌آمیزی تفکیک می‌کند و قادر به نمایش با اندازه فونت و مستطیل‌های محصورشده است. فونت‌ها و مستطیل‌های بزرگ‌تر نمایانگر اصطلاحات پرتکرارند. همچنین، این نرم‌افزار شبکه‌های کلیدواژه‌ها، کشورها، مؤسسات، هم‌تألفی نویسندگان و استنادها را ترسیم می‌کند (درویش و همکاران، ۱۳۹۷).

در این مطالعه، هم‌رخدادی واژه‌هایی بررسی شده که حداقل یک بار در مستندات مورد بررسی تکرار شده‌اند و کشورهایی وارد مطالعه شده‌اند که حداقل یک مقاله در حوزه مورد مطالعه مقاله حاضر منتشر کرده‌اند.

هدف اصلی این مطالعه گزارش روند انتشارات و استنادها و ترسیم نقشه علمی از سال ۲۰۱۰ تا کنون در حوزه مدیریت، کسب و کار و حسابداری است. این پژوهش در صدد یافتن پویایی و روند تولید ادبیات پژوهش این حوزه، پراستنادترین مقاله‌ها، پرثمرترین کشورها، نویسندگان، مؤسسات و الگوی همکاری بین مؤسسات و کشورها و پرتکرارترین واژه‌ها و روند تحول مطالعات در طی زمان است.

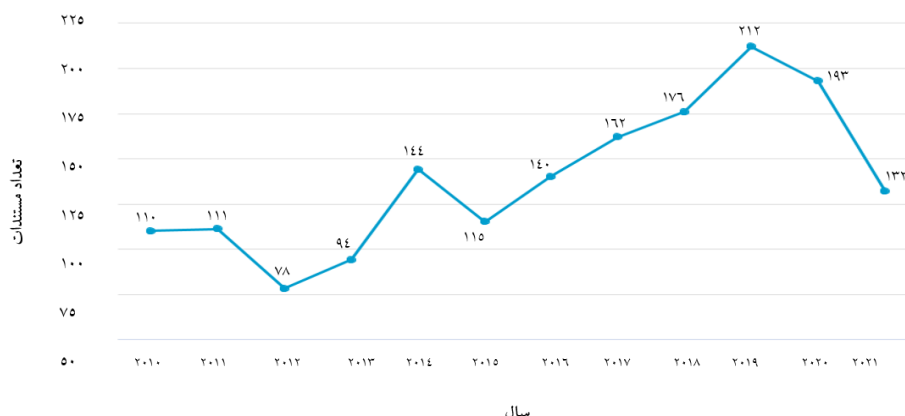
شکل ۴. x-mind کلیدواژه‌ها

یافته‌های پژوهش

بررسی مستندات علمی در خصوص بازخورد و اقدام‌های اصلاحی در حوزه مدیریت و کسب و کار از سال ۲۰۱۲ تا سال ۲۰۲۱، تعداد منابع‌بازیابی شده در جست‌وجوی موضوعی برابر با ۱۶۶۷ بود.

پویایی و روند انتشار مقالات

در بازه زمانی بررسی شده از سال ۲۰۱۰ تا سال ۲۰۲۱ انتشار مستندات در حوزه بازخورد و اقدام‌های اصلاحی روند افزایشی را نشان می‌دهد و تعداد مستندات از تعداد ۱۱۰ در سال ۲۰۱۰ به تعداد ۱۳۲ در سال ۲۰۲۱ رسیده است. بیش‌ترین تعداد مستندات در سال ۲۰۱۹ (به تعداد ۲۱۲ عدد) بوده است. در شکل ۵ توزیع فراوانی مستندات به تفکیک سال انتشار ارائه شده است.

شکل ۲. نمودار روند زمانی تعداد مستندات منتشرشده در حوزه بازخورد و اقدام‌های اصلاحی از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱

بررسی گونه‌شناسی مستندات منتشر شده نشان داد که بیشترین مستندات منتشرشده از نوع مقاله (۶۵٫۵ درصد) و مقالات کنفرانس (۲۶٫۳ درصد) و کم‌ترین مستندات نشریافته از نوع یادداشت (۰٫۱ درصد) است. در جدول ۳ توزیع فراوانی هر یک از انواع مستندات منتشر شده در حوزه بازخوردهای اصلاحی ارائه شده است.

جدول ۳. توزیع فراوانی مستندات منتشر شده به تفکیک نوع مستند در حوزه بازخورد و اقدام‌های اصلاحی (۲۰۱۰-۲۰۲۱)

نوع مستندات	تعداد مستندات	نوع مستندات	تعداد مستندات
مقاله	۱۰۹۲	مرور کنفرانس	۱۴
مقاله کنفرانس	۴۳۹	کتاب	۱۲
فصل کتاب	۶۲	پیمایش کوتاه (short survey)	۵
مرور	۲۴	Retracted	۳
Erratum	۱۵	یادداشت (note)	۱
کل: ۱۶۶۷			

پر ثمر ترین مجلات

مستندات از منظر مجلاتی که بیشترین تعداد مستندات با موضوع مورد بررسی را چاپ کرده‌اند، نیز بررسی شد و نتایج نشان داد که تولیدات علمی بازیابی شده در ۱۴۷ منبع منتشر شده‌اند که از بین آن‌ها تعداد شش مجله از پر بارترین مجلات، هستند که بین ۳۰ الی ۶۱ مقاله را منتشر کرده‌اند بود (جدول ۴).

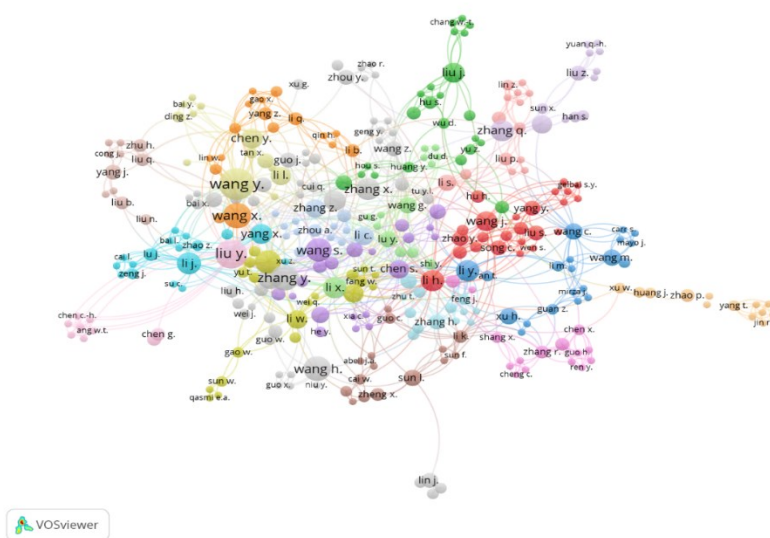
جدول ۴. شش مجله پر بار دارای بیشترین تعداد مستندات در حوزه بازخورد و اقدام‌های اصلاحی

عنوان مجله	تعداد مقالات
Journal of Cleaner Production	۶۱
International Journal of Production Research	۴۲
Eastern European Journal of Enterprise Technologies	۴۰
Journal of Manufacturing Processes	۳۶
International Journal of Recent Technology and Engineering	۳۳
Lecture Notes in Business Information Processing	۳۰

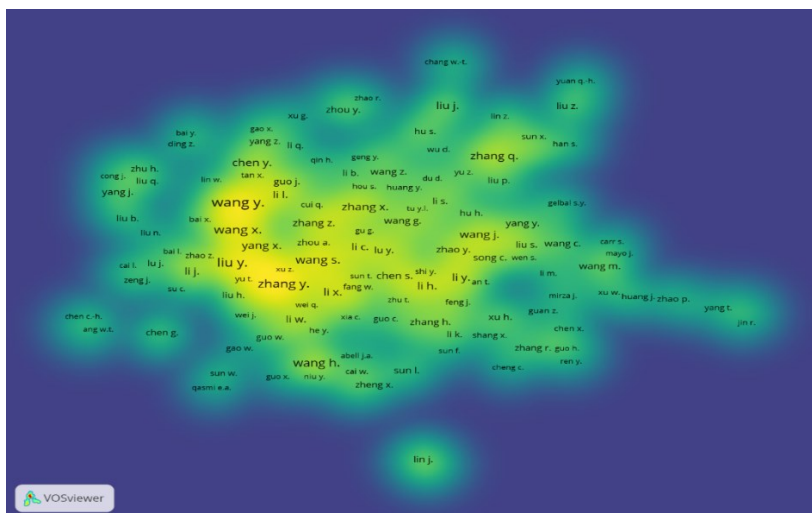
تحلیل هم‌نویسندگی

بررسی نویسندگان مستندات مربوط به موضوع بازخوردهای اصلاحی نشان می‌دهد تعداد ۱۶۰ نویسنده حداقل یک مقاله سند علمی درباره این موضوع منتشر کرده‌اند و پرکارترین نویسندگان در این حوزه (۵ نویسنده) تعداد ۴ مستند منتشر کرده‌اند. شکل‌های ۳ و ۴ نیز تحلیل شبکه هم‌نویسندگی و تراکم این شبکه را نشان می‌دهد. پرکارترین نویسندگان از اساتید دانشگاهی دارای مدرک دکتری تخصصی در حوزه مدیریت و مدیریت راهبردی با درجه استادیاری بوده که زمینه‌های تحقیق آن‌ها

بیشتر نوآوری، کارآفرینی و استراتژی جهانی، صنعت و تحلیل رقابتی و تجدید و تحول استراتژیک است.

شکل ۳. نمودار تحلیل شبکه هم‌نویسندگی در خصوص موضوع بازخورد و اقدام‌های اصلاحی

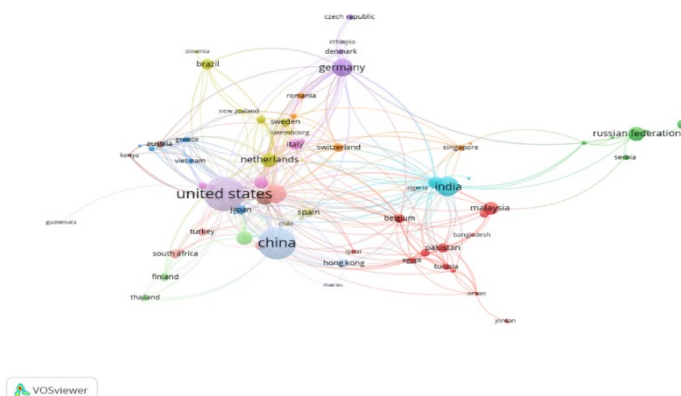

شکل ۴. نمودار تحلیل تراکم شبکه هم‌نویسندگی در خصوص موضوع بازخورد و اقدام‌های اصلاحی

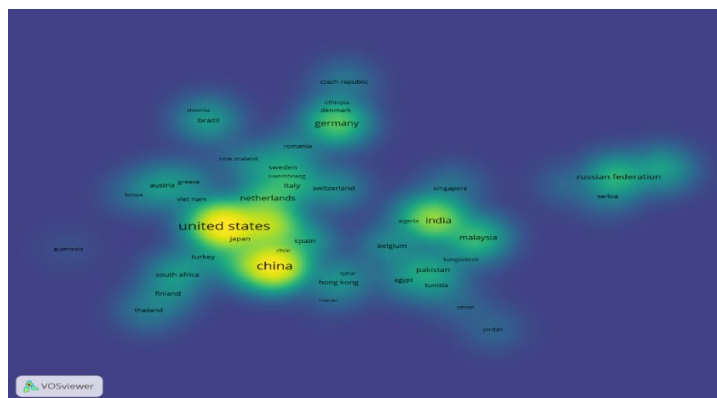

تحلیل هم‌کشوری

نتایج در زمینه برترین کشورها در تولید مستندات علمی در حوزه بازخورد و اقدامات اصلاحی نشان می‌دهد که کشور آمریکا با ۳۴۳ مقاله در رتبه اول و سپس، چین، هند و انگلیس به ترتیب، با ۳۰۱، ۱۰۷ و ۱۰۵ مستند در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. تعداد مستندات منتشرشده برای ایران برابر با ۱۵ عدد بود. شکل‌های ۵ و ۶ نیز به ترتیب، نشان‌دهنده نتایج تحلیل شبکه هم‌کشوری و تراکم شبکه هم‌کشوری است.

شکل ۵. نتایج تحلیل شبکه هم‌کشوری در تولید مستندات حوزه بازخورد و اقدام‌های اصلاحی

شکل ۶. نمودار نتایج تحلیل تراکم شبکه هم‌کشوری در تولید مستندات حوزه بازخورد و اقدام‌های اصلاحی

جدول ۵ نشان‌دهنده فهرست اسامی مؤسساتی است که دارای بیشترین مستندات علمی در خصوص بازخوردهای اصلاحی دارای بیش‌ترین تعداد اثر منتشرشده هستند. بیشترین تعداد مستندات مربوط به وزات آموزش چین (۲۰ مستند) و کم‌ترین تعداد مستندات (۳ مستند) مربوط به دانشگاه نانچنگ^۱ است.

جدول ۵. پنج مؤسسه دارای بیشترین مستندات در حوزه بازخورد و اقدام‌های اصلاحی

تعداد مستندات	مؤسسه
۲۰	وزارت آموزش چین
۱۱	دانشگاه علوم چین
۱۱	دانشگاه علوم و تکنولوژی هاربین
۱۰	دانشگاه ایالت پنسیلوانیا
۱۰	دانشگاه ایالت آریزونا

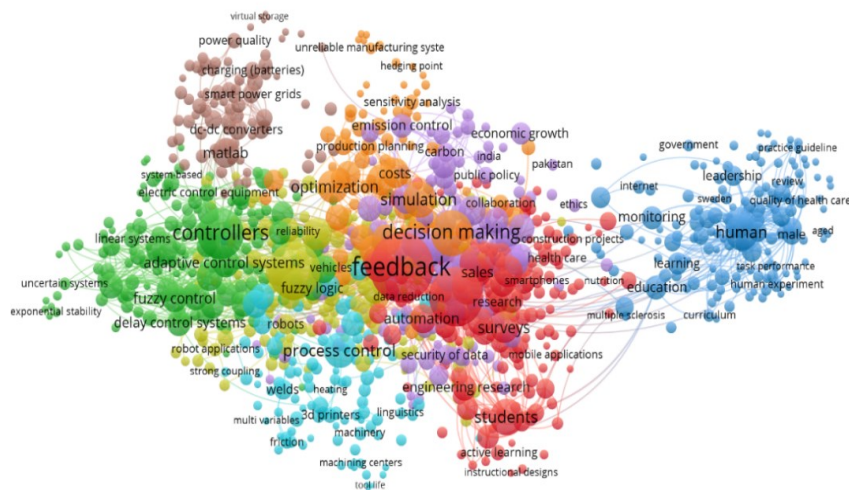
تحلیل هم‌واژگانی

در پژوهش‌های علم‌سنجی تجزیه و تحلیل واژه‌های کلیدی دارای اهمیت ویژه‌ای هستند، زیرا مفاهیمی اصلی هستند که نویسنده برای ارتباط با مخاطبان به کار برده است. در تحلیل شبکه‌های هم‌واژگانی، مستندات وارد تحلیل شد که حداقل یک‌بار کلمه کلیدی در آن‌ها به کار رفته بود. مجموع کلمات کلیدی ۱۲۰۲۲ مورد بود. بیشترین رخداد واژه مربوط به واژه فیدبک (۱۴۵ رخداد) و پس از آن quality control (۱۰۵ رخداد) بود. بیشترین واژه‌های کلیدی استفاده شده عبارت‌اند از بازخورد، کنترل‌گرها، کنترل کیفیت، بازخورد کنترلی، تصمیم‌گیری، کنترل بودجه، کنترل فرایند (جدول ۶).

جدول ۶. کلید واژه‌های پرکاربرد در مستندات موضوعی بازخورد و اقدام‌های اصلاحی

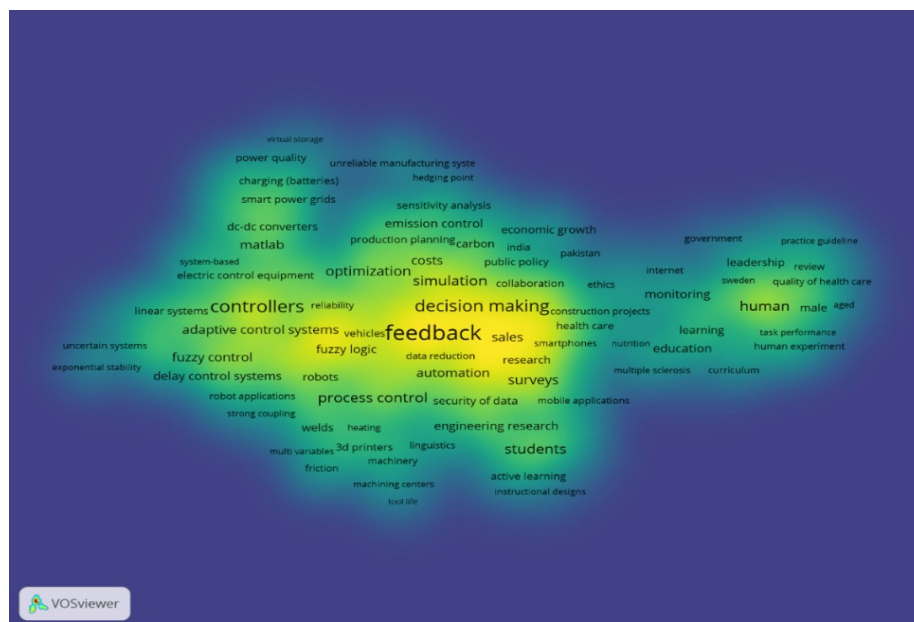
معدل انگلیسی کلیدواژه	معادل فارسی کلیدواژه	تعداد رخداد	قدرت پیوند کل
Feedback	بازخورد	۱۴۵	۸۱۲
Controllers	کنترل‌کننده‌ها	۷۸	۷۴۰
Quality control	کنترل کیفیت	۱۰۵	۷۰۹
Feedback control	کنترل بازخورد	۹۹	۶۳۲
Decision making	تصمیم‌گیری	۶۳	۴۰۹
Budget control	کنترل بودجه	۴۴	۲۵۵
Process control	کنترل فرایند	۳۷	۲۹۳

تحلیل شبکه هم‌واژگانی در مطالعات مربوط به بازخوردهای اصلاحی در شکل ۷ ترسیم شده است. واژه‌های پرتکرار با دایره نشان داده می‌شوند. دایره بزرگتر و فونت بزرگتر در شکل ۷ نمایان‌کننده واژه‌هایی است که بیشترین تکرار را داشته‌اند و دایره کوچک‌تر نشان‌دهنده کم‌تکراری بودن واژه است. شکل ۸ نیز نشان‌دهنده تحلیل شبکه هم‌واژگانی از منظر جگالی یا تراکم است.

شکل ۷. تحلیل شبکه هم‌واژگانی در مستندات مربوط به بازخورد و اقدامات اصلاحی

شکل ۸ مربوط به مصورسازی تراکم واژه‌های کلیدی در خوشه‌های مختلف است. این مطالعه در هشت خوشه دسته بندی شده‌اند.

شکل ۸. نمودار تحلیل تراکم شبکه هم‌واژگانی در مستندات با محوریت بازخورد و اقدام‌های اصلاحی

بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه، از روش علم‌سنجی بهره گرفته شده است، بدین دلیل که این روش، یکی از رایج‌ترین شیوه‌ها در ارزیابی فعالیت‌های علمی می‌باشد. پس از مطرح شدن این حوزه علمی، اندیشمندان برجسته مطالعات علمی را به عنوان معیاری برای مقایسه تولید علمی کشورهای مختلف به کار گرفتند. با توجه به این که مطالعات منتشرشده در مجله‌های علمی، کانال اصلی و رسمی ارتباطی در علوم مختلف است و علم‌سنجی یکی از متداول‌ترین شیوه‌های ارزیابی فعالیت علمی و مدیریت پژوهش است، هدف پژوهش حاضر بررسی ساختار دانشی پژوهش‌های مربوط به بازخورد و اقدامات اصلاحی در مدیریت راهبردی در جهان بود.

بخشی از نتایج بیان‌کننده رشد افزایشی مطالعات حول محور مورد بررسی در دهه گذشته بود. نتایج این پژوهش نشان از افزایش انتشار مستندات در حوزه بازخوردهای اصلاحی در طول زمان داشته و بیشترین تعداد مستندات مربوط به سال ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ بوده است. به دلیل نبود پژوهش‌های

مشابه در حوزه مورد بررسی، نتایج این پژوهش را به شکل خاص نمی‌توان مقایسه کرد، اما مطالعات نسبتاً مشابه با این مطالعه، نتایج مشابهی را نشان می‌دهند از جمله حیدری و والی‌پور (۱۳۹۶) با بررسی روند انتشار آثار پژوهشگران ایرانی در حوزه مدیریت طی چند سال، نشان دادند حوزه مدیریت راهبردی یکی از حوزه‌های مورد توجه بوده و روند رشد شایان توجهی طی سال‌های اخیر داشته است. طیبی ابوالحسنی و روحانی‌راد (۱۳۹۷) نشان دادند کنترل، بازخورد و ارزیابی راهبرد، هر چند با شیب کم، اما روند نسبتاً صعودی داشته و احتمال دادند با توجه به جذابیت اجرایی این حوزه، این روند نیز همچنان ادامه داشته باشد. اطلاعات و آمار و ارقام نمایه‌شده در این مطالعه، بیان‌کننده اهمیت روزافزون و افزایش توجه کشورهای مختلف به حوزه مدیریت کسب‌وکار و مسائل مربوط به آن می‌باشد. در واقع، برنامه‌ریزی راهبردی یکی از مهم‌ترین مباحث و الزامات، در یک سازمان بهره‌ور است، هیچ کسب و کاری نمی‌تواند از دست تغییرات فرار کند و ناگزیر است دست به اقدامات اصلاحی بزند. امروزه سازمان‌ها به این نتیجه رسیده‌اند که اصلاحات در مدیریت راهبردی آخرین فعالیتی است که در کنترل و ارزیابی راهبردها به عمل می‌آید و با ایجاد هم‌کاری و هم‌نوایی می‌توان موانع موجود بر جریان اصلاحات را مرتفع کردن و در قالب یک رفتار فرایندی، لحظه به لحظه تصمیم‌گیری کرد تا از نظر رقابتی در آینده دارای موضع و جایگاه دیگر شد. در نتیجه، روند صعودی مطالعات این حوزه را می‌توان به این علل نسبت داد.

مطالعه حاضر نشان می‌دهد که درصد بالایی از مستندات منتشرشده در زمینه مدیریت راهبردی از نوع مقاله است. در یک مطالعه علم‌سنجی که توسط وانگ^۱ (۲۰۱۹) انجام شد، انتشارات علمی بررسی شد و نتایج نشان داد که انتشار مقالات در مجلات بین‌المللی معتبر یکی از ابزارهای مهم برای تعیین سطح علمی دانشگاه‌ها در کشورهای دنیا است. بسیاری از دولت‌ها بمنظور افزایش تولید تحقیقات خود به عنوان یک شاخص کیفی علمی، در تلاش هستند و چاپ مقالات چنان جایگاه پراهمیتی پیدا کرده که در آموزش عالی کشورها در سراسر جهان، رقابت شکل گرفته است (Wong, 2019). می‌توان ادعان کرد که اقدامات اصلاحی در مدیریت راهبردی به یکی از موضوعات مهم و

مورد علاقه در دانشگاه‌ها و مراکز علمی تبدیل شده و با فراهم‌شدن بستر فعالیت‌های پژوهشی و ارزشمند بودن انجام آن، شاهد روند رو به رشد چاپ مقالات در این حوزه می‌باشیم.

تولیدات علمی بازاریابی شده در این پژوهش در ۱۴۷ منبع منتشر شده‌اند. با بررسی حیطه فعالیت این مجلات می‌توان به این نتیجه رسید که تنوع موضوعی این منابع، نمایان‌گر کاربرد و بین‌رشته‌ای بودن مدیریت راهبردی و لزوم اصلاحات در خصوص آن در حوزه‌های مختلف کسب و کار و علوم می‌باشد. اکثر این مجلات از مراجع پیش رو در انتشار پیرامون صنعت و فناوری‌های نوین هستند. بیش‌ترین تعداد انتشارات مربوط به دو مجله *Journal of Cleaner Production* (این ژورنال ISI تحت انتشارات الزویر و در کشور هلند در زمینه‌های تجارت، مدیریت، حسابداری، استراتژی، انرژی تجدیدپذیر، پایداری و محیط زیست، مهندسی صنایع و ساخت اقدام به چاپ مقالات علمی می‌کند) و *International Journal of Production Research* (انتشار تحقیقات پیشرو در زمینه مهندسی ساخت و تولید، اقتصاد و استراتژی تولید) است.

کشورهای توسعه‌یافته ایالات متحده آمریکا، انگلیس، هند، چین و آلمان بیش‌ترین تولیدات علمی را داشتند و در این میان آمریکا با فاصله محسوس، دارای بیشترین مستندات منتشرشده در مقایسه با سایر کشورهای توسعه‌یافته بود. فعال‌ترین مؤسسات علمی در تولید مستندات دانشی در حوزه بازخورد و اقدام اصلاحی متعلق به چین و ایالات متحده آمریکا است؛ پس تمرکز مطالعات در مراکز علمی خاص در این دو منطقه بیشتر است. بالا بودن میزان تولیدات علمی در کشورهای توسعه‌یافته می‌تواند حاکی از این باشد که دولت‌ها و سازمان‌ها در کشورهای توسعه‌یافته، به دنبال یافتن شیوه‌هایی نوین در جهت مدیریت و کنترل اوضاع متغیر اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی با کمک رویکردهای راهبردی می‌باشند.

بر حسب انتظار، واژه کنترل جزء واژه‌های پرکاربرد در مستندات منتشرشده است که به صورت کنترل‌کننده‌ها، کنترل کیفیت، کنترل بودجه و کنترل فرایند به کار بسته شده است. کلمه بازخورد و کنترل بازخورد و تصمیم‌گیری نیز جزء واژه‌های پرتکرار بوده‌اند. علت این موضوع را می‌توان بدین صورت تفسیر کرد که کنترل راهبردی از جمله وظایف مدیران در حوزه اداره سازمان‌ها محسوب

می‌شود. کنترل و بازخورد در سازمان از نظر نظم‌دهی به امور جاری در سازمان، شفاف‌سازی روندهای موجود و ایجاد امکان پیگیری مسئولیت‌های هر واحد در حوزه‌های مختلف سازمان دارای اهمیت است. بنابراین، پرداختن به جنبه‌های مختلف کنترل راهبردی در سازمان و اشراف بر مفاهیم مربوط به آن از اهمیت فراوانی برخوردار است. کنترل در سازمان در کشورهای غربی زودتر از کشور ایران پیگیری شده و در این حوزه پیشگام هستند و به نظر می‌رسد بتوان از نظریات و نگرش اندیشمندان غربی برای گسترش درک سازمانی مدیران در زمینه کنترل و نظارت راهبردی بهره‌مند شد (یوسفیان و همکاران، ۱۳۹۵).

در این مطالعه مصورسازی شبکه هم‌نویسندگی، هم‌کشوری و هم‌واژگانی صورت گرفت؛ اما مصورسازی موضوعات و مقولات حوزه‌های علمی و ترسیم نقشه‌های دانشی آن، به خودی خود پیشنهاد یا گزینه سیاستی ویژه‌ای را ارائه نمی‌کند و تنها می‌تواند در درک وضعیت دانش موجود و جهت‌گیری سیاست‌های علمی در این زمینه راه‌گشا باشد. ترسیم نقشه بر مبنای کلید واژه‌های مقالات که در این مطالعه مورد نظر قرار گرفته است، باعث می‌شود متون بیشتری برای ترسیم نقشه، تحت پوشش قرار گیرند. در عین حال پیترز و ون ران^۱ معتقدند که ترسیم نقشه دانش باید به جای کلمات، عناوین مبتنی بر کلمات چکیده باشد، تا بدین ترتیب، موضوعات پژوهشی بیش‌تری معرفی گردد. برای رسیدن به نتایج بهتر و نقشه‌های کامل‌تر، به‌کارگیری روش‌های ترکیبی، مانند استفاده از کلیدواژه عنوان و مراجع استنادشده می‌تواند مناسب است (مکی‌زاده و ابراهیمی، ۱۳۹۶).

بنابراین، با استفاده از نتایج این پژوهش می‌توان از وضعیت موجود موضوعات پژوهشی و رابطه بین آن‌ها، کلیدواژگان و اصطلاحات مهم حوزه مدیریت راهبردی تحلیل قابل قبولی ارائه داد و پژوهشگران و سیاست‌گذاران بهتر می‌توانند از وضعیت پژوهشی و موضوعی این حوزه آگاهی یابند. این تحلیل‌ها قادرند پاسخگوی پرسش‌هایی از این قبیل باشند که تمرکز جامعه علمی بیشتر به چه موضوع و مسائلی است؟ حوزه‌های مختلف علمی چیست و چه سیر تکاملی را پشت سر گذاشته‌اند؟ و در آینده پیش‌رو چه موضوعاتی در کانون توجه دانشمندان قرار خواهند گرفت؟

نتایج این مطالعه نشان داد نیاز به تحقیقات بیشتری است تا بتوان در خصوص خلأها یا مزایای روش‌های ترسیم نقشه دانش که نقش مهمی در عرصه سیاستگذاری و برنامه‌ریزی دارند، اظهار نظر کرد. از سویی، با توجه به اینکه علم‌سنجی، دروازه جدیدی از پژوهش را به روی محققان گشوده است، معرفی روش‌ها و تکنیک‌های ترسیم این نقشه‌ها، آموزش نرم‌افزارها و شاخص‌های مختلفی که به منظور ترسیم و تحلیل نقشه‌ها وجود دارد، باید در دستور کار متولیان علم‌سنجی قرار گیرد. برای مطالعات آتی پیشنهاد می‌شود تولیدات علمی حوزه مدیریت راهبردی نمایه‌شده در سایر پایگاه‌های استنادی مانند وب‌آف ساینس با به کارگیری سایر تحلیل‌های علم‌سنجی انجام پذیرد. در نهایت، می‌توان گفت پیشرفت‌های سریع دانش و تغییرات محیطی، چالش‌های پیش‌روی مدیران را افزایش داده است و برای رویارویی با چالش‌ها، استفاده از ابزارهای مدیریتی الزام‌آور است. ماهیت این ابزارها زمانی مشخص می‌شود که به صورت کاربردی به آن‌ها پرداخته شود (مظلومی و طیبی ابوالحسنی، ۱۳۹۹). ساختار موضوعی تولیدات علمی مدیریت راهبردی در طول زمان تغییر یافته و به صورتی پویا بر اساس تغییرات محیطی و مسائل روز سازمان‌ها و کسب و کارها، رویکرد مطالعات، مفاهیم، کلیدواژگان و اصطلاحات نیز تحت تأثیر قرار گرفته‌اند. مفهوم و واژه کنترل از پرکاربردترین موضوعات این حوزه به شمار می‌رود. نتایج این مطالعه تلاشی در جهت برنامه‌ریزی و بازخورد و اقدامات اصلاحی در مدیریت راهبردی بود تا مدیران و ذینفعان بتوانند مسیر فعالیت‌های علمی آینده در این زمینه را ترسیم کنند. کشورهای توسعه‌یافته بیشترین تعداد تولیدات دانش را در حوزه بازخورد و اقدامات اصلاحی در حوزه مدیریت و کسب و کار دارا هستند. در ایران نیازمند مطالعات بیشتری در حوزه مدیریت راهبردی به‌ویژه با تمرکز بر بازخوردها و اقدامات اصلاحی هستیم.

منابع

- احمدی، حمید، و عصاره، فریده (۱۳۹۶). مروری بر کارکردهای تحلیل هم‌واژگانی. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۸(۱)، ۱۴۵-۱۲۵.
- طیبی ابوالحسنی، سیدامیرحسین، و روحانی‌راد، شاهین (۱۳۹۷). تحلیل ساختار و روند شبکه‌های موضوعی مدیریت راهبردی در ایران. *مطالعات مدیریت راهبردی*، ۹(۳۶)، ۸۵-۱۱۲.
- مکی‌زاده، فاطمه، و ابراهیمی، وجیهه (۱۳۹۶). ترسیم نقشه علمی حوزه موضوعی مدیریت ریسک در پایگاه نمایه استنادی علوم ایران (ISC). *مدیریت بحران*، ۶(۲)، ۱۱۷-۱۰۵.
- اکبری، مرتضی، دلبری راغب، فاطمه، ذوالفقاری، عاطفه، کلانکی، ابوالفضل، و رازی، سمیرا (۱۳۹۴). ترسیم نقشه دانش کارآفرینی بر مبنای مقالات علمی و پژوهشی در ایران. *مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۱۳(۴)، ۱۱۱۴-۱۰۹۱.
- بیرانوند، محمود، سیفی، ابوذر، و عیوضی، محمدرحیم (۱۳۹۹). مطالعه علم‌سنجی تولیدات پژوهشی در حوزه آینده‌نگاری راهبردی. *آینده‌پژوهی دفاعی*، ۵(۱۹)، ۱۶۷-۱۴۳.
- حاجی‌پور، بهمن، ابوالحسنی، امیرحسین، و روحانی‌راد، شاهین (۱۳۹۸). شبکه‌های همکاری علمی در مجلات مدیریت راهبردی ایران. *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۱۳(۱)، ۸۳-۱۰۹.
- حاجی‌پور، بهمن، طیبی ابوالحسنی، سیدامیرحسین، و عزیزیان کلخوران، زهرا (۱۳۹۵). تحلیل محتوای حوزه مدیریت راهبردی مطالعه موردی. *پژوهش‌های مدیریت راهبردی*، ۲۲(۶۲)، ۱۳-۴۷.
- حیدری، علی، و والی‌پور، علی (۱۳۹۶). پژوهش‌های مدیریت استراتژیک در ایران: مروری بر آثار انتشاریافته در نشریه‌های علمی پژوهشی داخلی طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۳. *مدیریت بازرگانی*، ۹(۱)، ۸۳-۱۰۲.
- خانی علی‌احمدی، امینی، و محمدتقی، زارع، ساسان (۱۳۹۹). طراحی مدل کنترل راهبردی فراتلفیق با رویکرد سیستمی. *سیاست‌های راهبردی و کلان*، ۳۱(۸)، ۳۹۷-۴۲۰.
- درویش، آسیه، و طیبی، سیدجمال‌الدین (۱۳۹۷). بررسی روند تولیدات علمی در حوزه فناوری اطلاعات پرستاری. *مدیریت پرستاری*، ۷(۱)، ۶۱-۷۲.

- دیوید، فرد آر (۱۳۷۹). مدیریت/استراتژیک. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- عابدی جعفری، حسن، پورعزت، علی‌اصغر، امیری، مجتبی، و دلبری راغب، فاطمه (۲۰۱۱). ترسیم نقشه علم اداره امور عمومی (مدیریت دولتی) بر مبنای مقالات موجود در ISI. مدیریت دولتی، ۳(۶)، ۲۷۴-۱۲۷.
- نوروزی چاکلی، عبدالرضا (۱۳۹۲). آشنایی با علم‌سنجی: مفاهیم، مبانی، روابط و ریشه‌ها. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت).
- مطهری، عبدالهادی، صادق‌پور، علی‌جان، و نجات‌بخش اصفهانی، علی (۱۳۹۹). کاربرد تحلیل مسیر در تبیین روابط بین عوامل مؤثر بر کنترل راهبردی. نظارت و بازرسی، ۱۴(۵۴)، ۱۲۶-۱۰۷.
- مرزبان، اسماعیل، قدمی، محسن، صالحی امیری، سیدرضا، و طلوعی، عباس (۱۴۰۰). تبیین فرایندهای اصلی مدیریت استراتژیک متعادل در رسانه ملی. مجله مدیریت فرهنگی، ۱۵(۲)، ۱۲۵-۱۴۴.
- مظلومی، نادر، طیبی، و ابوالحسنی، سیدامیرحسین (۱۳۹۹). چارچوبی جامع برای ابزارهای اجرای استراتژی. مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی، ۱۰(۳۹)، ۲۷۶-۲۳۹.
- هژبری حقیقی، سیاوش، شاه‌حسینی، حسنقلی‌پور، طهمورث، و محمودزاده، ابراهیم (۱۳۹۸). نگرش تحلیلی بر کنترل راهبردی؛ الگوها و دیدگاه‌ها. نشریه علمی مطالعات راهبردی ناجا، ۴(۱۳)، ۱۷۳-۲۰۹.
- یوسفیان، صفورا، تابان، محمد، و شیر، اردشیر، و اکبرنژاد، مهدی (۱۳۹۵). اهمیت نظارت و کنترل راهبردی در سازمان. ششمین کنفرانس بین‌المللی حسابداری و مدیریت و سومین کنفرانس کارآفرینی و نوآوری‌های باز، تهران.

Arhtur, Jr. A. (2007). *Crafting and Executing Strategy: The quest for competitive advantage*. McGraw-Hill.

Chang, Y. W., Huang, M. H., & Lin, C. W. (2015). Evolution of research subjects in library and information science based on keyword, bibliographical coupling, and co-citation analyses. *Scientometrics*, 105(3), 2071-2087.

Chari, S., Katsikeas, C. S., Balabanis, G., & Robson, M. J. (2014). Emergent marketing strategies and performance: The effects of market uncertainty and strategic feedback systems. *British Journal of Management*, 25(2), 145-165.

David, F. R. (1989). How companies define their mission. *Long range planning*, 22(1), 90-97.

- Feng, S., & Kirkley, A. (2020). Mixing patterns in interdisciplinary co-authorship networks at multiple scales. *Scientific Reports*, 10(1), 1-11.
- Felicia, T., Samagaio, A., & Rodrigues, R. (2021). Adoption of management control systems and performance in public sector organizations. *Business Research*, 124, 593-602.
- Ferreira, J. J. M., Fernandes, C. I., & Ratten, V. (2016). A co-citation bibliometric analysis of strategic management research. *Scientometrics*, 109(1), 1-32.
- Fridland, E. (2021). *Skill and strategic control*. Synthese, 1-28.
- Hitt, M. A., Ireland, R. D., & Hoskisson, R. E. (2016). *Strategic management: Concepts and cases: Competitiveness and globalization*. Cengage Learning.
- Lindsay, W. M., & Rue, L. W. (1980). Impact of the organization environment on the long-range planning process: A contingency view. *Academy of Management Journal*, 23(3), 385-404.
- Mukui, J. (2018). *Strategy evaluation practices adopted by new Kenya Cooperative Creameries Limited*. Doctoral dissertation, University of Nairobi.
- Obolewicz, J. (2020). Knowledge map as a tool for work safety and health protection in engineering construction project. *Science Education Practice*, 171-177.
- Poister, T. H. (2008). *Measuring performance in public and nonprofit organizations*. John Wiley & Sons.
- Poister, T. H. (2010). The future of strategic planning in the public sector: Linking strategic management and performance. *Public Administration Review*, 70(2), 246-254.
- Rumlet, R. P. (1998). *Evaluating business strategy*. Mintzberg H, Quinn JB, Ghoshal S., The Strategy Process, Revised Edition, Prentice Hall Europe.
- Stembridge, A. F. (2001). Strategic planning—The basic steps. *International Forum Journal*. 4(2), 17-40.
- Tapera, J. (2014). The importance of strategic management to business organizations. *Research Journal of Social Science and Management*, 3(11), 122-131.
- Tilles, S. (1963). How to evaluate corporate strategy. Harvard Business Review.
- Turner, J. R. (2010). Using feed process as a means of performance improvement in a dynamic environment. *Performance Improvement*, 49(8), 15-20.
- Wang, M., Liu, P., Zhang, R., Li, Z., & Li, X. (2020). A Scientometric Analysis of Global Health Research. *International Journal of environmental Research and Public Health*, 17(8), 2963.
- Waterman, R. (1987). How the best get better. BusinessWeek.
- Wong, C. Y. (2019). A century of scientific publication: towards a theorization of growth behavior and research-orientation. *Scientometrics*, 119(1), 357-377.
- Wu, Y., Zhan, H., & Yu, J. (2016). Knowledge map application of business-oriented problem solving. In 2016 12th International Conference on Natural Computation, Fuzzy Systems and Knowledge Discovery (ICNC-FSKD) (pp. 433-437) IEEE.
- Xiao, X., Skitmore, M., Li, H., & Xia, B. (2019). Mapping knowledge in the economic areas of green building using scientometric analysis. *Energies*, 12(15), 3011.